VIIKONVAIHDE

PASSIPAIKALLA

Turhaa taistelua

Entinen pääministeri **Matti Vanhanen** (kesk.) lienee pettynyt. Keskustalla oli viime vaalikaudella kaksi tärkeää tavoitetta. Takuueläkkeen ja ruuan arvonlisäveron alentamisen se myös ajoi läpi. Muissa asioissa tehtiin lujasti kompromisseja ja vaaleissa tuli turpiin.

Nyt valtiovarainministeriö aputoiminimineen kirjoittaa jo ahkerasti seuraavaa hallitusohjelmaa. Tärkeä pykälä on alv:n yhtenäistäminen.

Ruuan, ravintola-annosten ja lääkkeiden hintaa siis aiotaan nostaa. Kaikkien on pakko syödä ja alv on käytännössä ainoa vero, jota köyhimpien massat maksavat.

Suunnitelmalla on **Jyrki Kataisen** (kok.) hallituksessa vahvaa tukea, jos kohta on kovaa vastustustakin. Alv:n tasaajien tukimieheksi on ilmoittautunut lisäksi perussuomalaisten kakkosvaikuttaja **Matti Putkonen**. Samaa väläyttää Osuustoiminta-lehdessä SOK:n pääjohtaja **Kuisma Niemelä**.

Ministeriä ei kilpailuta

Mutta sortumassa ovat myös Vanhasen hallituksen vahvimman kokoomusministerin **Jan Vapaavuoren** saavutukset. Vapaavuori ajoi läpi säädöstulkinnan, jolla estettiin suurten kauppojen rakentaminen muualle kuin suurten kaupunkien keskustoihin tai ainakin Helsingin kaupungin muurien sisäpuolelle.

Nyt Vapaavuoren säädösten on todettu haittaavan kilpailua, koska suurissa kaupungeissa ei ole kauppapaikkoja muille kuin kahdelle suurelle kauppaketjulle.

Edellinen hallitus esti ainakin Vihdin ja Pieksämäen suurmarkettien rakentamisen. Myös Porvoo katsottiin liian pieneksi. Porvoolaisten on käytävä kaupassa Helsingissä ja koko Itä-Uudenmaan maakunta pyyhittiin kartalta.

Hallinto tukehtuu

Sen sijaan eduskunta hämmästeli, että parjattu aluehallintouudistus on käynnistynyt pelättyä paljon paremmin. **Johanna Ojala-Niemelä** (sd.) tosin arveli, että avit ja elyt ovat edelleen ihmisten mielissä somasti sekaisin. Lupaviidakon kaaosta haukuttiin kaikki yhdessä.

Sosialidemokraattien ay-siipi **Jukka Kärnän** johdolla purnaa edelleen työsuojelupiirien lakkautuksesta. Häntä säestää puolueen perintöprinssi **Antti Lindtman**, joka on omaksunut suuren esikuvansa **Lauri Ihalaisen** puhetyylin kaikki maneerit nyrkin heilutusta myöten.

Anu Vehviläinen (kesk.) totesi tuoreen Erika-selvityksen perusteella, että koko maan aluehallintovirastoissa on yhteensä 5–6 henkilöä lastensuojelutehtävissä. Yksityinen perhekoti ehditään tarkastaa kerran kymmenessä vuodessa. Valitusten käsittelyajat lähentelevät neljää vuotta.

Helsingin vahva vaikuttaja **Rakel Hiltunen** (sd.) valitti kaupunkien lastensuojelun resurssien vähyyttä. Valtion aluehallinto ei metropolilaisia kiinnosta.

Kolmatta vaalikautta jatkuva tuottavuusohjelma tukehduttaa valtionhallinnon. Valtiontalouden tarkastusvirasto on todennut sen kelvottomaksi, mutta valtiovarainministeriölle ei näy löytyvän kurinpitäjää.

Keskusten ehdoilla

Aluekeskustelun pääjännite oli maakuntien ja keskuskaupunkien välillä. Keskusta ja perussuomalaiset hiillostivat hallinto-ministeri **Henna Virkkusta** (kok.), koska hänen ministeriönsä kirjoittama selonteko sivuutti maakunnat kokonaan.

Kaj Turunen (ps.) tivasi ministeriltä moneen kertaan, onko kuntauudistuksen jälkeen tulossa maakuntarakenneuudistus. Hallituksen runnoma vaalipiiriuudistus sekoitti Itä-Suomen ja erityisesti Etelä-Savon vakiintuneet kuviot perusteellisesti.

Antti Rantakangas (kesk.) totesi tämän hallituksen siirtäneen valtaa maakuntien liitoilta keskuskaupungeille. Virkkunen vastasi, että yhtään tällaista säädöstä ei ole tehty.

Mutta **Mauri Pekkarinen** (kesk.) vastasi, että hallitus on lopettanut maakuntien kehittämisrahat ja ministeriöt alkaneet neuvotella maakuntaliittojen sijasta maakuntien keskuskaupunkien kanssa ilman säädöksiä.

PEKKA ALAROTU

VIIKON VÄRSSY

Omistaja metsätilan
itsellensä valhetteli:
”hoidan sitten taimikkoni
kunhan muilta töiltä ehdin”
vaan ei koskaan allakasta
tilaa löydy metsätyölle
tappaa heinä, vattu taimet
tilanpuute tukkionnen

vuodet vierii, riukumetsä
koneen saapi reunallensa
verovaroin sponsoroitu
viitaan työntyy hakkuukone
kuskin hermot pingottuvat
taio kehnosta nyt priima
nostaa raipan raipan päälle
kuutioita ei vain kerry

urakointi konemiehen
tuottaa paljon tappiota
keppi-inssi inventoija
mittaa jäljen kehnonlaiseks´
arkistoonsa metsäkeskus
numerot nuo hilloaapi
vajaalatvain, kolhittujen
tuotto kärsii ”kestävästi”

Omallesi uhraa hetki
minuutti nyt metsällesi
selvitytä hoidon tarve
arvometsis´, taimikoissas´
soita, pyydä miehet töihin
yrittäjän, yhdistyksen
tulevaiset tukkikaupat
omas´ turvaa, jälkeläistes´

JUHA AALTOILA

MT 50 VUOTTA SITTEN – LA 15.6.

Kesän uitoissa 20 milj. tukkia

Tähän mennessä on puut saatu suurin piirtein kaikilta latvapuroilta pääväylille ja siis eri uittoyhdistysten eteenpäin kuljetettavaksi. Useimpien uittoyhdistysten alueella ovat jo erottelutyöt käynnissä. Uittoyhdistysten ennakkoilmoitusten mukaan jää kuluvan kesän kokonaisuittomäärä lähes 10 % pienemmäksi viime vuonna perille saakka uitettua puutavaramäärää. Kuluvan kesän uittoon on ilmoitettu kaikkiaan noin 19,7 milj. kappaletta tukkeja ja noin 5,7 milj. pinokuutiometriä erilaista pinotavaraa. Viime vuonna uitettiin perille asti noin 21,0 milj. kappaletta tukkeja ja noin 10,0 milj. pinokuutiometriä pinotavaraa. Ennakkotietojen mukaan supistuu uitettava puutavaramäärä kaikkialla muualla paitsi Iijoella ja Oulujoella.

Hangosta vietiin voita, paperia ja siirtolaisia

Hangon museon näyttely kertoo suuresta siirtolaisuudesta Amerikkaan. Hangon satama oli useimmille lähtijöille viimeinen etappi kotimaan kamaralla.

MARJATTA HIETANIEMI

Matkaan lähtevä nuori nainen on ostanut Hangosta hatun ja koristanut asunsa kukin.

HANKO

Pitkään siirtolaisuutta tutkinut museojohtaja **Marketta Wall** esittelee näyttelyssä Hankoa siirtolaisten lähtökaupunkina. Näyttelyn antia ovat matkalaisten kapsäkkien, kaupunkikuvien, siirtolaishotellin ja laivojen lisäksi eri puolilta Suomea kootut siirtolaisten tarinat.

Hangossa sijaitsi **Gösta Serlachiuksen** aloitteesta syntynyt talvisatama. Alunperin se oli tarkoitettu paperin vientiä varten, mutta vielä tärkeämpi merkitys säännöllisillä laivalinjoilla oli voin ja siirtolaisten kuljetuksessa.

Suomesta lähti vuosina 1880–1930 siirtolaisiksi Yhdysvaltoihin ja Kanadaan lähes 400 000 suomalaista. Heistä noin puolet oli pohjalaisia.

Johonkin oli lähdettävä

Syyt lähtöön olivat moninaiset. Suhteelliseen hyvään elintasoon tottuneet pohjalaiset köyhtyivät tervakaupan tyrehdyttyä, kun purjelaivat vaihtuivat höyrylaivoiksi.

Tilat olivat pieniä eivätkä pystyneet elättämään yhtä poikaa enempää. Johonkin oli lähdettävä.

Monet halusivat välttää Venäjän armeijaan joutumisen, mutta useimmille nuorille Ameriikan kultamaa oli portti kohti parempaa tulevaisuutta. Sieltä käytiin hankkimassa talorahat. Useimmin sinne kuitenkin jäätiin.

Suomalaisten lisäksi Hangosta lähti runsain määrin kotimaassaan vainon kohteeksi joutuneita venäjänjuutalaisia ja puolalaisia.

Eväät, hattu ja potretti

Siirtolaisiksi aikovat matkustivat Hankoon junalla Hyvinkäältä. Tavallisesti paikalle tultiin lähtöä edeltävänä iltapäivänä. Ennen lähtöä matkalaisilla oli monia asioita hoidettavana.

Evästä oli hankittava. Hangon torilla matkalaiset tekivät ehkä ensimmäistä kertaa tuttavuutta appelsiinien ja mansikalta näyttävien tomaattien kanssa.

Hattu oli ostettava ja käytävä ehkä valokuvassa. Siirtolaishotelliin ennätettiin vasta yhdeksän maissa illalla. Siellä vietettiin aikaa tuttujen kanssa seurustellen, korttia pelaten ja eväitä syöden.

Jotkut kirjoittelivat postikortteja kotiin tai kävivät läheisellä Merimies- ja lähetysasemalla. Pappi kävi omaehtoisestikin tapaamassa hotellissa siirtolaisia ja pitämässä hartaushetken hotellin suuressa salissa.

Pelätty lääkärintarkastus

Pelätyin operaatio ennen lähtöä oli lääkärintarkastus. Sen aikana lähtijät rokotettiin isoarokkoa vastaan. Koska Amerikkaan haluttiin terveitä ja työkykyisiä tulijoita, lähtijöiden kädet ja silmät tarkastettiin huolella.

Silmissä ei saanut olla trakoomaa, tarttuvaa ja vähitellen sokeuttavaa tautia. Myös päänahka tarkistettiin mahdollisen sienitaudin vuoksi. Lääkärintarkistukset uusittiin Englannissa ja perillä Amerikassa.

Joskus laivaa jouduttiin odottamaan useita päiviä. Sen ajan nuoret käyttivät tanssimiseen Hangon sileillä kallioilla. Jotkut olivat aloittaneet tanssin haitarin säestyksellä jo junassa. Myöhemmin se jatkui laivalla Pohjanmeren tyrskyistä päästyä.

Kun kaikki tarpeellinen oli tehty, matkalaiset siirtyivät hotellin vahtimestarin johdolla satamaan pitkissä jonoissa.

Titanialla Hangosta Hulliin

Osalla siirtolaisista oli hyttipaikka, osa aloitti matkansa kannella tai ruumassa, jossa makuupaikka merkittiin lattiaan liidulla.

Siirtolaisten rakastama laiva oli Hangon ja Hullin väliä liikennöivä Titania, jossa oli matkustajille hyvät tilat. Väljempiin tiloihin matkalaiset pääsivät Englannista kulkevilla valtamerilaivoilla.

Lähtöhetki oli kunkin kohdalla hyvinkin erilainen. Osa oli vahvistanut itseään eetteriä ja spriitä sisältävillä Hoffmanintipoilla, osa lauloi työväenlauluja ja osa virsiä.

Viimeinen näkymä kotimaasta oli Russarön majakka, Hankoniemen silmä. Monet eivät palanneet kotimaahansa enää koskaan.

MARJATTA HIETANIEMI

Ameriikkaan Ameriikkaan. Hanko siirtolaisten lähtökaupunkina. Hangon museo, Nycanderinkatu 4. Avoinna 13.10. saakka. Näyttelyyn liittyy samanniminen julkaisu, jota voi tilata Hangon museosta museo@hanko.fi tai puh. 0407387767 ja 0401339224.

HANGON MUSEO

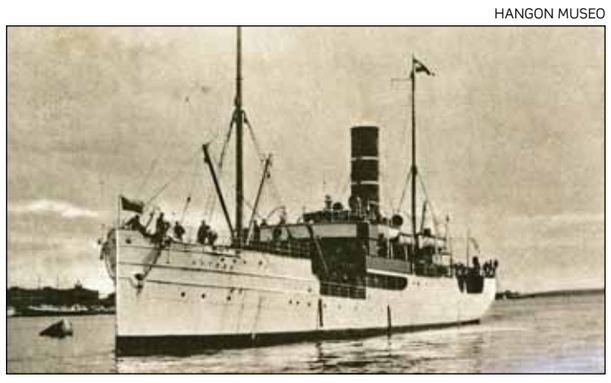

Astrea aloitti säännöllisen liikenteen Hangon ja Hullin välillä 1891.

SIIRTOLAISET

Maailmalle lähdettiin useimmiten Hangon kautta

Suomesta lähti vuosina 1880–1930 lähes 400 000 siirtolaista Pohjois-Amerikkaan.
Noin 250 000 siirtolaista lähti matkalle Hangon kautta.
Yhdysvaltoihin sijoittui 320 000 ja Kanadaan 80 000 siirtolaista.
Huippuvuosi oli 1902, jolloin Hangosta lähti 23 000 siirtolaista.
Talvisatama perustettiin Hankoon 1873. Ensimmäinen talvilaiva alkoi liikennöidä 1878.
Siirtolaishotelli avasi ovensa 1889.
Voin vienti Hangosta alkoi 1891. Valio aloitti toimintansa Hangossa 1905.

Koko perhekunta lähti Kanadaan

Perhon Peltokankaan kylästä kotoisin ollut **Aleksander ”Ali” Rauhala** kävi Amerikassa jo 1910. Kymmenen vuotta myöhemmin hän lähti uudestaan Sudburyn nikkelikaivokselle Kanadaan. Vaimo **Maria ”Maija”**, s. **Peltokangas** ja lapset tulivat myöhemmin perässä.

1930-luvun pula-aikana Ali onnistui ostamaan maata, ja monet perheen lapsista rakensivat talonsa omalle maalle.

Maija ei koskaan puhunut englantia, vaikka ymmärsi sitä. Siksi lastenlasten ja jopa läheisen intiaanireservaatin lasten oli opittava suomea Maijan kanssa asioidessaan.

Lapsenlapsesta ministeri

Alin ja Maijan lapsenlapsi **Judy Erola** valittiin kaivos- ja metsäministeriksi **Pierre Trudeaun** liberaalipuolueen hallitukseen. Samaan aikaan hän toimi myös Kanadan parlamentissa nikkelivyöhykkeen edustajana.

Tuoreena ministerinä Erola vieraili Suomessa ja kertoi toimittajalle:

”Olen elänyt koko ikäni kaivosseudulla. Isoisäni, isäni ja kesälomillaan myös lapseni ovat työskennelleet kaivosteollisuudessa. Tunnen nämä asiat monelta kannalta. Pappani Ali Rauhala kuoli kaivoksessa saamaansa ammattitautiin, pölykeuhkoon.”

Metsäkämpän Hilja

Myös Maijan sisaret **Hilja** ja **Milja** lähtivät siirtolaisiksi. Hilja oli lähtiessään vain 16-vuotias. Hänen ensimmäinen työnsä oli metsäkämpällä, missä työ oli raskasta mutta ansiot paljon paremmat kuin kotiapulaisella.

Hiljalla oli kova koti-ikävä. Perunoita kuoriessaan hän itki niin, että sanoi joskus ajatelleensa, ettei siihen sekaan muuta suolaa olisi tarvinnut.

Myöhemmässä työpaikassaan hän tarjoili Yhdysvaltain silloiselle presidentille **Dwight D. Eisenhowerille**. Hilja solmi avioliiton saksanjuutalaista syntyperää olleen **Harry Woldmanin** kanssa, ja perhe asui San Franciscossa.

Peltokankaan tyttöjen lankomies **Oskari Kivijärvi** oli kotoisin Evijärveltä ja oli jo poikasena lähtenyt töihin Pietarsaareen. Hän tuli uittotöihin Peltokankaalle, jossa tapasi tulevan vaimonsa **Lyydia Peltokankaan**.

Oskari teki kaksi matkaa Sudburyn nikkelikaivoksille. Hän lunasti ansioillaan vaimonsa kotitilan, kohensi taloa ja hankki lisää maata.

MARJATTA HIETANIEMI

HANGON MUSEO

Istumassa (toinen oik.) Maija Rauhala. Takana hänen miehensä Ali. Yksityiskokoelma.